

УДК 378.147:37.041(004)

О. В. ПАРФЬОНОВА

кандидат педагогічних наук, доцент
Харківський національний університет радіоелектроніки

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

У статті розкрито роль комп'ютерних технологій під час вивчення англійської мови студентами немовних факультетів. Проаналізовано педагогічні можливості цих технологій у трансляції майбутнім фахівцям навчальної інформації, організації самостійної роботи й перевірки її результатів, а також під час організації дистанційного навчання. Охарактеризовано підходи до оцінювання навчальних досягнень студентів за допомогою комп'ютерних технологій. Висвітлено авторський досвід застосування цих технологій для організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, зокрема для роботи зі спеціальними текстами та лексичними одиницями, вдосконалення навичок письма й аудіювання.

Ключові слова: комп'ютерні технології, англійська мова, студенти немовних факультетів.

Активна інтеграція світових культур та глобалізація міжнародних відносин, стрімкий розвиток процесів взаємодії як на рівні країн, так і окремих представників різних етносів стали традиційними ознаками сьогодення. У свою чергу, здійснення міжнародного співробітництва в культурній, політичній та економічній сферах потребує досконалого володіння його учасниками іноземними мовами.

Слід відзначити, що приведення вітчизняної системи вищої освіти у відповідність до нормативів Болонської системи також зумовлює необхідність впевненого використання випускниками вишів іноземної мови у своїй майбутній професійній діяльності. Дійсно, у процесі світової інтеграції досконале володіння іноземною мовою стає обов'язковою умовою працевлаштування майбутніх спеціалістів. Крім того, саме кваліфіковані спеціалісти є безпосередніми суб'єктами міжнародної взаємодії та співробітництва.

Викладені вище причини, а також низка інших впливових факторів значно підвищують не тільки значущість вивчення іноземної мови, але й вимоги до її викладання. Зокрема, відповідно до сучасних вимог, після закінчення вищого навчального закладу студенти мають володіти мовою на рівні B2, що є досить складним завданням, враховуючи кількість годин, які відводяться на її вивчення.

Як з'ясовано в ході дослідження, невід'ємною ознакою викладання іноземних мов у сучасному ВНЗ є активне застосування новітніх комп'ютерних технологій. Адже використання цих технологій дає змогу значно підвищити якість освітнього процесу, реалізувати особистісно орієнтовний підхід у навчанні студентів відповідно до рівня їхніх навчальних досягнень та ін-

дивідуальних потреб [1; 2; 3; 6; 8]. А тому проблема забезпечення оптимального використання цих технологій як засобу вдосконалення процесу вивчення студентами іноземної мови набуває сьогодні особливої актуальності.

Аналіз літератури засвідчив, що різні питання використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі вищої школи висвітлювались у наукових працях багатьох учених. Так, В. Бартошак вивчала можливості застосування цих технологій у системі дистанційної освіти. І. Вартановою визначались дидактичні способи підвищення навчально-пізнавальної мотивації студентів за допомогою впровадження в освітній процес комп'ютерних технологій. А. Котова досліджувала інформаційні технології як засіб організації самостійної роботи студентів. Т. Максимішиною проаналізовано досвід використання інформаційних інтерактивних технологій у виші для підвищення ефективності навчання іноземної мови професійного спрямування, І. Удовенко з'ясовано особливості застосування комп'ютерних технологій для організації читання студентами автентичної англійської літератури тощо. Водночас подальшого вивчення потребує питання застосування цих технологій на заняттях з іноземної мови, які проводяться для студентів немовних факультетів.

Метою статті є розкриття педагогічних можливостей використання сучасних комп'ютерних технологій у вивченні іноземної мови студентами немовних факультетів.

Як доведено фахівцями, застосування комп'ютерних технологій дає змогу значно розширити арсенал видів навчальної діяльності студентів, підвищити продуктивність та ефективність освітнього процесу, забезпечити термінове й об'єктивне оцінювання результатів навчання, підвищити в майбутніх фахівців інтерес до вивчення іноземної мови, забезпечити оперативний зворотний зв'язок і контроль за якістю викладання. Тому все більше вищих навчальних закладів облаштовують спеціальні комп'ютерні аудиторії для вивчення іноземної мови студентами не тільки мовних, але й немовних факультетів [4; 5; 10].

Аналіз наукової літератури й власного досвіду викладацької діяльності засвідчує, що за допомогою педагогічно доцільного використання комп'ютерних технологій можна вдосконалити різні компоненти навчального процесу, у тому числі трансляцію студентам необхідних знань; організацію самостійної роботи студентів і перевірку її результатів; оцінювання й перевірку навчальних досягнень майбутніх фахівців у галузі іноземної мови; реалізацію студентами інформаційно-навчальної діяльності [1; 2; 7; 11].

Проаналізуємо ці види навчальної діяльності майбутніх фахівців більш докладно. Так, доцільність трансляції студентам необхідних знань за допомогою комп'ютерних технологій пояснюється тим, що це дає змогу підвищити оперативність доступу майбутнього фахівця до потрібної інформації. Це є особливо актуальним у тих складних умовах, які склалися сьогодні з друком нових навчальних посібників. Адже завдяки комп'ютерним технологіям викладач може розмістити на сайті кафедри або в електронній

бібліотеці вищого навчального закладу всі необхідні для заняття матеріали з іноземної мови, а студенти скачати їх на свої електронні пристрої [10].

Перевага такого способу передачі навчальних матеріалів є безперечною ще й тому, що не всі студенти немовних факультетів розглядають іноземну мову як необхідну для поглибленого вивчення дисципліну. Тому раніше вони могли прийти на заняття без потрібних навчальних матеріалів, аргументуючи це складністю їх пошуку. Завантаження ж навчальних матеріалів на телефон або планшет не потребує додаткових зусиль. Як наслідок, всі члени групи піклуються про своєчасне отримання цих матеріалів.

Значну роль відіграють комп'ютерні технології і для вдосконалення організації самостійної роботи студентів і контролю її результатів [4; 10]. Зокрема, на кафедрі іноземних мови ХНУРЕ самостійна робота студентів організується за такими основними напрямками: робота зі спеціальними текстами; робота з новою лексикою; вдосконалення навичок аудіювання; вдосконалення навичок письма.

Для підвищення ефективності самостійної роботи для майбутніх фахівців на сайті кафедри іноземної мови розміщуються тексти різного рівня складності та комплекси навчальних вправ до них з урахуванням спеціалізації студентів. Це дає змогу організовувати навчальну діяльність з урахуванням навчальних можливостей та інтересів кожного з них. С. Лазаренко також уточнює, що використання комп'ютерних технологій дає студентам змогу обирати найзручніший темп роботи, сприяє формуванню в них вміння працювати з додатковим матеріалом, а вправи після текстів сприяють розвитку умінь знаходити в тексті різноманітну інформацію, перевіряють глибину розуміння прочитаного матеріалу [6].

Педагогічно грамотне застосування зазначених технологій підвищує ефективність самостійної роботи з вивчення нової лексики та закріплення тих лексичних одиниць, які вже вивчались студентами раніше. Наприклад, для поглибленого вивчення лексики як професійної, так і побутової тематики студентам рекомендується зареєструватися в мережі Lingvo Leo. Як свідчить практика, студенти із задоволенням користуються цією програмою, адже вона не потребує багато часу та є ефективною для запам'ятовування лексичних одиниць.

Зазначимо, що вдосконаленню навичок аудіювання сприяє застосування на заняттях з іноземної мови комп'ютерних комплексів, які включають у себе відеозаняття, а також добірки розроблених тестових та іншого виду завдань до них. Для посилення в студентів мотивації до вивчення іноземної мови деякі завдання подано в ігровій формі з добре виконаними графічними зображеннями та звуковим супроводом. Підкреслимо, що організація навчального процесу на основі застосування таких комплексів, як правило, здійснюється за принципом "від простого до складного", що практично втілено в наявності низки різних за складністю рівнів навчання. Причому під час вивчення іноземної мови опанування студентами знання-

ми, уміннями й навичками нижчого рівня дає їм можливість поступово перейти на вищий рівень [1; 9].

Варто зауважити, що комп'ютерні програми з вивчення іноземної мови обов'язково оснащені системою тестування та системою відстеження власного індивідуального прогресу в навчанні, що дає змогу досить точно визначити рівень опанування студентами іноземної мови. Водночас зазначимо, що вдосконалення навичок аудіювання під час самотійної роботи студентів має бути органічним складником цілісної системи навчання їх іноземної мови у вищій школі.

Зокрема, на аудиторних заняттях викладачі мають застосовувати різні сучасні комп'ютерні технології. Наприклад, викладачем може бути організовано відеоконференцію зі студентами інших ВНЗ або з носіями англійської мови, які проживають за кордоном. Як підтверджує практичний досвід роботи у виші, такі заняття викликають значний інтерес у студентів, сприяють підвищенню в них мотивації до вивчення англійської мови, руйнують мовні бар'єри у спілкуванні з іноземцями.

Зауважимо, що з метою вдосконалення в майбутніх фахівців навичок письма за допомогою комп'ютерних технологій створювались й демонструвались на заняттях спеціальні презентації англійською мовою відповідних навчальних матеріалів переважно за темами, які були пов'язані з майбутньою спеціальністю та мали за мету вдосконалення граматичних навичок студентів, адже без знання граматики неможливо правильно будувати речення.

Для вдосконалення граматичних навичок студентів викладачами були також розроблені спеціальні тести. Ці матеріали теж представлено на сайті кафедри іноземної мови, причому поряд з ними наведено посилання на он-лайн-тести з граматики за різним рівнем складності та темами. Як зазначили самі студенти, самотійне опрацювання граматики за допомогою таких тестів дає їм змогу глибше зрозуміти як окремі граматичні конструкції, так і порівняти, збагати мовний запас для обговорення різних тем. Зокрема, після проходження таких тестів майбутні фахівці чіткіше розуміють відмінності у використанні в англійській мові дієслів у різному часі, різницю між певними умовними способами, модальними дієсловами й іншими граматичними конструкціями.

Як встановлено, використання комп'ютерних технологій сприяє підвищенню ефективності процедур контролю й оцінювання навчальних досягнень студентів. Такий контроль виконує функції традиційного контролю (контролюючу, освітню, інформаційну, розвивальну, навчальну), але водночас має власну специфіку, яка полягає в тому, що після виконання контрольних завдань студенти не тільки бачать помилки, які вони допустили, але й отримують зворотний зв'язок для проведення аналізу цих помилок та їх ліквідації.

Уточнимо, що на основі аналізу педагогічної літератури було виділено два основні види контролю знань і вмінь студентів за допомогою

комп'ютерних технологій: закриті тестові завдання та творчі контрольні роботи. Так, закриті тестові завдання розраховані на перевірку вміння людини працювати з текстами як загальної, так і вузької спрямованості, удосконалення знань лексичних одиниць та граматичних тем. Недоліком такого виду контролю знань та вмінь студентів є те, що він не відображає їх культуру мислення та не дає змоги оцінити вміння молодих людей будувати речення іноземною мовою. З огляду на це такий вид контролю рекомендується доповнювати творчими контрольними завданнями (формулюванням й аргументацією власної точки зору на відповідну наукову проблему, підготовкою презентацій тощо).

Ураховуючи невелику кількість годин, яка відводиться в сучасній вищій школі на вивчення англійської мови студентами неможливих спеціальностей, організацію інформаційно-навчальної діяльності студентів за допомогою комп'ютерних технологій на сучасному етапі можна впроваджувати тільки фрагментарно. У цьому випадку застосовуються комп'ютерні програми, які передбачають три типи діалогу між студентом та комп'ютером: реактивний, активний та інтерактивний.

Уточнимо, що реактивний діалог рекомендовано застосовувати зі студентами з низьким рівнем знань, адже в цьому випадку на задані комп'ютером питання студент має відповідати тільки "так" або "ні". Активний діалог розширює вибір для студента, йому доводиться робити вибір з багатьох нових і різних можливостей, приймати самостійне рішення. Інтерактивний діалог включає у себе змістовні питання та розвернуті відповіді в межах відповідної тематики [9].

Як встановлено, актуальною потребою сьогодення є також упровадження комп'ютерних технологій у систему дистанційної освіти студентів. Ця система включає сукупність різних форм, методів і засобів взаємодії студента та викладачів у дистанційному режимі, коли студент самостійно, але під контролем педагогів засвоює повний навчальний матеріал. Зокрема, для успішного здійснення дистанційного навчання зміст освіти з іноземної мови представлено у спеціальних інформаційних блоках, до яких входить опис навчальної дисципліни, текст підручника або навчального посібника в електронному вигляді, пакет завдань для контрольних та самостійних робіт, а також посилання на допоміжні сайти тощо.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що широке використання комп'ютерних технологій у вивченні іноземної мови студентами стала характерною ознакою сучасної системи вищої освіти, адже це значно полегшує процес вивчення іноземної мови та значно підвищує продуктивність цього процесу. Доступність можливостей мережі Інтернет сприяє прискоренню процесу вивчення іноземної мови, посилює зацікавленість у навчанні. Водночас слід пам'ятати, що інформаційні технології не можуть замінити живого спілкування між викладачем та студентом, тому вони є тільки вагомим допоміжним засобом навчання. Використання комп'ютер-

них програм потребує подальшого розвитку з урахуванням науково обґрунтованих та практично перевірених методів сучасної педагогічної науки.

У подальшому плануємо більш детально проаналізувати переваги та недоліки дистанційної освіти студентів вищих навчальних закладів.

Список використаної літератури

1. Бартощак В. Л. Електронне навчання як один із сучасних методів викладання іноземної мови / В. Л. Бартощак // Сучасні підходи до викладання іноземної мови шляхи інтеграції школи та ВНЗ : матер. V Міжнар. конф. (17 квітня 2015 р., м. Харків). – Харків : ХНУ. – С. 13–15.
2. Вартанова И. И. К проблеме мотивации учебной деятельности / И. И. Вартанова // Вестник Московского университета. Сер. 14. Психология. – 2000. – № 4. – С. 33–41.
3. Гаврилов Б. В. Плюсы и минусы компьютеризированного обучения иностранным языкам [Электронный ресурс] / Б. В. Гаврилов. – Режим доступа: <http://linguact.hyperlink.ru/articles/gavrilov.html>.
4. Котова А. В. Використання інформаційних технологій в організації самостійної роботи студентів / А. В. Котова // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2007. – № 21 (137). – С. 159–165.
5. Котова А. В. Роль інформаційних технологій в організації процесу навчання студентів ВНЗ з англійської мови / А. В. Котова // Вісник Харківського національного університету. Валеологія: Сучасність і майбутнє. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – № 978. – Вип. 11. – С. 81–84.
6. Лазаренко С. В. Використання сучасних засобів інформаційно-комунікативних технологій у процесі викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах / С. В. Лазаренко, А. Шамсітдінов // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. – 2015. – Вип. 52. – С. 157–159.
7. Максимішина Т. М. Використання інформаційних інтерактивних технологій для підвищення ефективності навчання іноземній мові професійного спрямування у ВНЗ / Т. М. Максимішина // Сучасні підходи до викладання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ : матер. V Міжнар. конф. (25 квітня 2014 р., м. Харків). – Харків : ХНУ. – С. 113–115.
8. Сысоев П. В. Информационные и коммуникативные технологии в лингвистическом образовании / П. В. Сысоев. – Москва : Либроком, 2013. – 264 с.
9. Торубара О. М. Застосування новітніх інформаційних технологій в навчальному процесі вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / О. М. Торубара // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 108.2. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.
10. Удовенко І. В. Читання автентичної англомовної економічної літератури та організація самостійної роботи студентів (з використанням комп’ютерних матеріалів) [Електронний ресурс] / І. В. Удовенко, М. І. Крупей, Л. А. Подворна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2011. – Вип. 2. – С. 681–685. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2011_2_95.
11. Удовенко І. В. Комунікативна компетенція в іншомовному читанні (з використанням комп’ютерних технологій) [Електронний ресурс] / І. В. Удовенко, Л. А. Подворна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2010. – Вип. 1. – С. 751–757. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2010_1_108.

Стаття надійшла до редакції 02.09.2016.

Парфенова О. В. Использование компьютерных технологий для изучения английского языка студентами неязыковых факультетов

В статье раскрыта роль компьютерных технологий во время изучения английского языка студентами неязыковых факультетов. Проанализированы педагогические возможности этих технологий в трансляции будущим специалистам учебной информации, организации самостоятельной работы и проверки ее результатов, а также при организации дистанционного обучения. Охарактеризованы подходы к осуществлению оценки учебных достижений студентов с помощью компьютерных технологий. Освещен авторский опыт применения этих технологий для организации учебно-познавательной деятельности студентов, в том числе для работы со специальными текстами и лексическими единицами, совершенствования навыков письма и аудирования.

Ключевые слова: компьютерные технологии, английский язык, студенты неязыковых факультетов.

Parfyonova O. Computer Technology Usage for the English Language Study by Students of Non-Language Departments

The role of computer technologies for the English language study by students of non-language departments is presented in this article. It is established that teachers should use such a technology to share guidance materials for students, to organize and to control students' independent work, to evaluate their knowledge, and to organize e-learning. It is found that independent work organized by means of computer technologies allows choosing convenient temp of work, inculcates into work with additional copies. Special exercises given after texts contribute to the development of reading skills and deeper understanding of the texts. It is shown how to use computer technologies for work with different texts and lexical items, for the improvement of listening and writing skills, organization of students' educational activity. The approaches to the control of students' knowledge by means of computer technologies are analyzed. It is shown that there two main types of control tests (test questions of closed form, i.e. when several variants of the answer are suggested, one of which is correct and should be selected; test questions of open form (questions without suggested variants of answers or situation tests. Such tests are useful for the development of students' creativity). Taking into account the number of educational hours for the subject it should be concluded that during double periods computer technologies can be implemented only fragmentary.

Key words: computer technologies, the English language, students of non-language departments.